

CHỦ ĐỀ 5. ÔN TẬP TỤC NGŨ, THÀNH NGŨ**MÔN: NGŨ VĂN – KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG - LỚP 7****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****A. Lý thuyết****1. Lý thuyết tục ngữ, thành ngữ**

	Tục ngữ	Thành ngữ
Khái niệm	Là một trong những thể loại sáng tác dân gian.	Là những cụm từ được sử dụng để chỉ một ý cố định
Nội dung	Thể hiện những kinh nghiệm của nhân dân về thiên nhiên, lao động sản xuất, con người và xã hội	Mang đậm tính biểu trưng, khái quát, cô đọng và hình tượng bóng bẩy. Vì vậy khả năng biểu đạt rất cao.
Hình thức	- Ngắn gọn (ngắn nhất là 4 chữ, dài nhất khoảng 16 chữ) - Có nhịp điệu, hình ảnh - Thường gieo vần lưng - Thường có 2 vế trở lên - Thường đa nghĩa nhờ sử dụng các biện pháp tu từ	Là cụm từ cố định và là một thành phần trong câu.

2. Khái quát nội dung chính của các văn bản

Văn bản	Xuất xứ	Nội dung chính	Giá trị nghệ thuật
<i>Một số câu tục ngữ Việt Nam</i>	Nguyễn Xuân Kính (chủ biên) - Nguyễn Thúy Loan - Phan Lan Hương - Nguyễn Luân, Kho tàng tục ngữ	Một số câu tục ngữ Việt Nam đã phản ánh, truyền đạt những kinh nghiệm quý báu của nhân dân trong việc quan sát các hiện tượng thiên nhiên và trong lao động sản xuất cũng như tôn vinh giá trị con người, đưa ra nhận xét, lời khuyên về những phẩm chất và lối sống mà con người cần phải có. Những kinh nghiệm ấy là “túi khôn” của nhân dân nhưng chỉ có tính chất tương	- Lối nói ngắn gọn, có vần, có nhịp - Giàu hình ảnh, lập luận chặt chẽ - Các vế thường đối xứng nhau cả về hình thức lẫn nội dung - Giàu hình ảnh so sánh, ẩn dụ - Sử dụng từ và câu có nhiều ý nghĩa - Nội dung hàm súc, cô đọng

		đổi chính xã vì không ít kinh nghiệm được tổng kết chủ yếu dựa vào quan sát.	
--	--	--	--

Câu 1. Giải thích ý nghĩa của câu tục ngữ: “Đói cho sạch, rách cho thơm.”

Câu 2. Em hãy tìm một câu tục ngữ trong bài nói về vai trò của người thầy trong học tập, và nêu suy nghĩ của em về câu tục ngữ đó.

Câu 3. Câu tục ngữ “Nhất nước, nhì phân, tam cần, tứ giống” thể hiện điều gì về kinh nghiệm sản xuất nông nghiệp của người xưa? Theo em, bài học rút ra từ câu này còn phù hợp trong thời đại ngày nay không? Vì sao?

Câu 4. Từ các câu tục ngữ đã học, em hãy viết đoạn văn ngắn (5–7 câu) nêu cảm nhận về giá trị của tục ngữ trong đời sống dân tộc ta.

Câu 5. Hãy chọn một thành ngữ Việt Nam mà em yêu thích, viết đoạn văn khoảng 8–10 câu trình bày ý nghĩa của thành ngữ đó và bài học mà em rút ra trong cuộc sống.

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

Câu 1:**Phương pháp:**

- Tách nghĩa đen: đói/rách → hoàn cảnh khó khăn, sạch/thơm → sự trong sạch, nhân cách.
- Chuyển sang nghĩa bóng: Dù nghèo vẫn giữ được phẩm chất đạo đức

Lời giải chi tiết:

Câu tục ngữ khuyên con người dù trong hoàn cảnh nghèo khó vẫn phải giữ gìn nhân cách, sống trung thực, trong sạch, không làm điều xấu hổ hay trái đạo đức.

Câu 2:**Phương pháp:**

Đọc kỹ các câu tục ngữ, tìm câu chứa từ “thầy” hoặc liên quan đến việc học tập.

Lời giải chi tiết:

Câu tục ngữ: “Không thầy đố mày làm nên.”

→ Câu này nhấn mạnh tầm quan trọng của người thầy trong việc truyền đạt tri thức, định hướng cho người học trong hành trình tiếp thu kiến thức và rèn luyện bản thân.

Câu 3:**Phương pháp:**

Phân tích từng yếu tố

Lời giải chi tiết:

Câu tục ngữ thể hiện sự đúc kết của người nông dân về các yếu tố quyết định năng suất cây trồng, cho thấy sự hiểu biết thực tiễn sâu sắc.

→ Bài học này vẫn phù hợp vì dù hiện đại, sản xuất nông nghiệp vẫn cần hiểu rõ quy trình, kỹ thuật và chăm sóc kỹ lưỡng.

Câu 4:**Phương pháp:**

- Mở đoạn: Giới thiệu vai trò của tục ngữ trong đời sống.
- Thân đoạn: Nêu 2–3 câu tục ngữ tiêu biểu (về đạo lý, kinh nghiệm sống...).
- Kết đoạn: Tình cảm, suy nghĩ của bản thân (tự hào, trân trọng...).

Lời giải chi tiết:

Tục ngữ là kho tàng trí tuệ và kinh nghiệm sống quý báu của ông cha ta. Qua các câu tục ngữ, em cảm nhận được sự sâu sắc trong cách nhìn nhận về thiên nhiên, lao động và con người. Những câu như “Ăn quả nhớ kẻ trồng cây” hay “Một cây làm chẳng nên non...” không chỉ dạy em cách sống đạo đức mà còn nhấn mạnh tinh thần đoàn kết, biết ơn. Tục ngữ ngắn gọn, dễ nhớ, dễ hiểu nhưng lại mang ý nghĩa giáo dục to lớn. Nhờ đó, em thấy yêu hơn tiếng Việt và văn hóa dân tộc mình.

Câu 5:

Phương pháp:

- Chọn thành ngữ mà em yêu thích
- Giải thích ý nghĩa
- Nêu bài học rút ra

Lời giải chi tiết:

Gợi ý: Em rất yêu thích thành ngữ “Lá lành đùm lá rách”. Câu thành ngữ này gợi hình ảnh chiếc lá lành che chở cho chiếc lá rách, từ đó nói lên tinh thần tương thân tương ái trong cuộc sống. Khi thấy ai gặp khó khăn, ta nên giúp đỡ họ bằng tấm lòng nhân ái. Đó có thể là giúp đỡ bạn bè khi học bài, chia sẻ đồ dùng học tập, hay tham gia quyên góp ủng hộ người nghèo. Thành ngữ này nhắc em nhớ rằng sống phải biết yêu thương và san sẻ. Nếu ai cũng biết “đùm bọc” nhau, xã hội sẽ ngày càng tốt đẹp hơn. Em sẽ cố gắng rèn luyện bản thân để trở thành người sống có tình nghĩa như câu thành ngữ đã dạy.